

α. Φυλάττονται ἀμετάβλητοι εἰς τὰς ἀκολουθούς περιστάσεις.

1. Ὄταν ᾖναι πρόθεσις καὶ ῥῆμα ἀπὸ συμφώνου ἀρχόμενον οἶον, ἐντείνω, συντίθημι (1), ἐκχέω, εἰσβάλλω, ἀναβαίνω, κατατίθημι, κ.τ.λ. Ὁμοίως καὶ ὅταν ᾖ μὲν πρόθεσις τελευτᾷ εἰς σύμφωνον, τὸ δὲ ῥῆμα ἄρχεται ἀπὸ φωνήεντος οἶον, ἐνήδομαι, εἰσέρχομαι, συνίστημι, ἐξεργάζομαι. Ἐὰν δὲ ᾖ πρόθεσις τελευτᾷ εἰς φωνῆεν, ἀποβάλλεται τοῦτο, πλὴν τῆς πρὸ, περὶ, καὶ πλὴν τῆς ἀμφί, μάλιστα εἰς τοὺς ποιητάς οἶον, ἀμφιέλισσω, ἀμφιέπω καὶ τοῦ ἀγχί ἐπιρῥήματος οἶον, ἀγχίαλος.

2. Ὄταν τὸ συντιθέμενον μὲ τὴν πρόθεσιν ᾖναι ὄνομα ῥηματικόν, ὅποια τὰ εἰς α, η, ης, ον, ος, εϋς, εος, ις οἶον, καταφορά, διάγραμμα, ἀνοχή, διαβάτης, ἀντίλυτρον, παράγραπτος, συγγραφεὺς, καταγραπτέος, ἀντίληψις, κ.τ.λ. Οὕτω καὶ μὲ τὸ ἥλιξ, ἐνῆλιξ, παρῆλιξ, ἐφῆλιξ.

3. Ὄταν ᾖ λέξις πόλις συντίθεται μὲ γενικὴν κυρίου ὀνόματος οἶον Διόςπολις, Ἑρμοῦπολις, Ἡλιοῦπολις (2).

4. Τὰ ἀχώριστα ἐν τῇ συνθέσει μόρια, καὶ ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὰ συντιθέμενα μὲ ὀνόματα οἶον, τὸ α στερητικόν μὲ τὰ εἰς ος, ις, καὶ μὲ τὰ εἰς ειρ καὶ ους μονοσύλλαβα οἶον,

(1) Πρὸ τίνων συμφώνων μεταβάλλεται τὸ Ν τῆς ἐν καὶ σὺν, βλ. Μέρ. β'. Κεφ. β'. ς'. Οἱ ποιηταὶ ἀποκόπτουσι πολλάκις εἰς τὴν σύνθεσιν τὸ ληκτικὸν φωνῆεν τῶν προθέσεων, ἀνὰ, κατὰ, καὶ τότε τὸ Ν καὶ Τ ᾖ μένουσιν, ᾖ μεταβάλλονται, κατὰ τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῆς λέξεως οἶον, ἀνδύω, (ἀναδύω), ἀμβολή (ἀναβολή), ἀμπάλλω, (ἀναπάλλω)· κατθανε (κατέθανε), κατβαλε (κατέβαλε)· ἐνίοτε ἐκθλίβεται καὶ τὸ τ, ὡς κάσχεθε (Ἰλ. Δ', 701), ἀντὶ κατέσχεθε. Τοιαύτην ἀποκοπὴν κάμνουσιν καὶ εἰς τὴν παρά, ὡς, παρθέμενος, παρστας, παρφέρομαι. Ἐνίοτε ἐλάμβανε τὴν ἀποκοπὴν ταύτην καὶ ᾖ ἀπὸ καὶ ᾗ ὑπὸ, ὡς, ἀββαλε, ὑββάλλει, ἀνὶ ἀπέβαλεν, ὑποβάλλει. — (2) Ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων σχηματίζονται ἐξ αὐτῶν τῶν κυρίων ὀνομάτων, ὡς, Καισάρεια, Ἀλεξάνδρεια, Ἀντιγονία, Δικαιαρχία, Δημητριάς, κ.τ.λ.

ἄπορος. ἀνάριθμος (1), ἄχαρις, ἀπολις, ἄχειρ, ἄπους.

Μέ τὰ εἰς ος ἐπίθετα, καί μέ τὰ εἰς ων διγενῆ οἶον, ἀόρατος, ἀνίατος, ἀχείρωτος, ἀπήμων, ἀμνήμων.

Ὅμοίως τὸ α ἐπιτατικόν, ὡς, ἄβρομος, ἄβιος. Τὸ δυς, μέ τὰ εἰς ος, ις, ηρ, καί τὰ εἰς ων διγενῆ οἶον, δύστοκος, δύσβατος, δύσερις, δύσελπις, δύσορνις, δυσμήτηρ, δυσδαίμων.

Τὸ αρι, καί ερι μέ τὰ εἰς ος ἀρίζηλος, ἀρίδηλος, ἐρίβομβος, οὔτω καί ἐριαύχην, ἐριβώλαξ, ἐρισάλπιγξ, τὸ ζα καί δα, μέ τὰ εἰς ος ζάπλουτος, ζάθεος, διαφοινός. Τὸ νη, νήπλεκτος, νήχυτος.

β'. Αἱ συντιθέμεναι λέξεις μεταβάλλονται κατὰ τὰς ἀκολούθους γενικὰς παρατηρήσεις.

Ὅταν τὸ δεύτερον μέρος τῆς συνθέσεως ἀρχεται ἀπὸ α, ε, ἦ ο, βραχέα ὄντα, τρέπονται ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὸ μὲν α, ἦ ε, εἰς η, τὸ δὲ ο εἰς ω, οἶον, εὐήνεμος, εὐήκοος, εὐήλατος, εὐήνυστος, καί εὐήνυτος, εὐήρατος, εὐήροτος, ἐκ τῶν, ἄνεμος, ἀκοή, ἐλατός, ἀνυστός, ἐρατός, ἀροτός. Δυσήκοος, δυσήλατος, δυσήνεμος, δυσήροτος, χρυσήλατος, ὑπήκοος, κατήγορος, κ.τ.λ. τριώβολον, τριώνυχος, τριώροφος, πεμπώβολον (ἐκ τοῦ ὀβολός ἀντὶ ὀβελός), πολυώδυνος, ἀνώμαλος, κ.τ.λ. Ἡ λέξις δὲ ὄνομα, τρέπει ἐν τῇ συνθέσει καί τὴν παραλήγουσαν ο εἰς υ' οἶον, ἀνώνυμος, πολυώνυμος (2). Τοιαῦται τροπαὶ γίνονται καί εἰς ἄλλας τι-

(1) Παρεντίθεται τὸ Ν εἰς ἀποφυγὴν τῆς συγκρούσεως τῶν φωνηέντων, πλὴν τῶν ἀρχομένων ἀπὸ ο, ω, ου, υ, οἶον, ἀόρατος, ἄωρος, ἄουτος, ἄύλος.

(2) Τὸ υ τοῦτο δύναται μᾶλλον νὰ προέρχεται ἐκ τοῦ Διολοδωρικῆ ὄνομα.

νάς λέξεις ἀρχομένας ὄχι μόνον ἀπὸ φωνήεντος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ συμφώνου οἶον, ἀμύμων (ἐκ τοῦ μῶμος), ἀκόλουθος (ἐκ τοῦ κέλευθος).

γ'. Ὅταν τὸ πρῶτον μέρος τῆς συνθέσεως ᾖ ὄνομα, γενικῶς ἢ κατάληξις αὐτοῦ μεταβάλλεται ἐν τῇ συνθέσει εἰς ο (1), ἐὰν ἢ δευτέρα λέξις ἀρχεται ἀπὸ συμφώνου οἶον, ληστοκτόνος, πολιτοφθόρος, δικογράφος, ποινοποιός, μαχαιροποιός, ιστοριογράφος, λογογράφος, δοδοποιός, ὀπλοφύλαξ, ἐλεφαντομάχος, ἐλληνοδίκτης, σωματοφύλαξ, σκευοφόρος, δαιμονοφόρητος, κ. τ. λ. Ἐὰν δὲ ἡ δευτέρα λέξις τῆς συνθέσεως ἀρχεται ἀπὸ φωνήεντος, τὸ ο ἀποβάλλεται οἶον, καρδιαλγία, φρούραρχος, νομάρχης, ποδάρκης, ταξίαρχος, κ. τ. λ. Εἰς πολλὰ ὅμως φυλάττεται οἶον, μηνοειδής, ἀγαθοεργός, κακοεργός, καὶ κακοῦργος, κατὰ συναίρεσιν τὴν συναίρεσιν ταύτην λαμβάνουσι πολλάκις τὰ συντιθέμενα ἐκ τοῦ ἔργον, ἢ ἐργάζομαι, καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἔχω οἶον, πολιούχος, ραβδοῦχος, κ. τ. λ.

Ἐξαιροῦνται αἱ ἀκόλουθοι περιστάσεις.

1. Ὅταν τοῦ πρώτου μέρους τῆς συνθέσεως ἢ ὀνομαστικὴ λέξις εἰς υ, ι, ου, ἢ αυ, ἀποβάλλεται ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὸ ο οἶον, εὐθύδικος, ἀστυνόμος, πολυώροφος, ἡδύκαρπος, ἡδυεπής, λεξιθήρ, πολίπορθος (2), βουφορβός, βουκέφαλος, ναυμαχία ὁμοίως καὶ ὅταν λέξις εἰς ν οἶον, παμβέβηλος, πάμφορος, πάνδωρος, μελάμφυλλος, μελάνδειρος, παναρμόνιος, μελαναυγής. Λέγεται ὅμως καὶ μελανοτειχής, μελανόφρυς, κ. τ. λ.

(1) Τὸ ο τοῦτο ἢ ἐνυπάρχει εἰς τὴν λήγουσαν τῆς γενικῆς τοῦ ὀνόματος, ἢ παρεντίθεται ὡς συνθετικὸν μέρος.

(2) Τὰ εἰς ις ὅμως φυλάττουσιν ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὸ ἐκ τῆς ἰωνικῆς γενικῆς ο οἶον, φυσιολόγος, ὀφιόδηκτος.

2. Εἰς τινὰ σύνθετα ἐκ περιττοσυλλάβων, φυλάττεται ἡ κατάληξις τῆς ἐνικῆς ἢ πληθυντικῆς δοτικῆς· οἶον, πυρίπνουσ, πυρίκαυστος, δορίπαλτος, νυκτίβιος, νυκτικόραξ, γαστρίμαργος, ἄρεσιβάτης, τειχεσιβλήτης, χερσιμαχία, ναυσιπόρας, ἐγχεσίπαλος. Πολλάκις παρεντίθεται μόνον τὸ σ· οἶον, τελεσφόρος, φωσφόρος, κερασβόλος, ἐπεσβόλος, ἐγχεσπαλος· αὐτῶ δὲ εὐφωνίαν λέγουσι καὶ νεώσοικος, θεοσεχθρία, ἀντί νεώσοικος, θεοσεχθρία.

3. Ὀλίγα τινὰ οὐδέτερα εἰς μα λήγοντα τρέπουσι τὸ α εἰς ο πρὸ συμφώνου, πρὸ δὲ φωνήεντος ἀποβάλλουσιν αὐτό· οἶον, αἱμοσταγῆς, αἱμορραγία, αἱμοχαρῆς, σπερμολόγος, κυμοδέγμων, στομαλγία, σωμασκία.

4. Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς υ, ἢ εἰς υς, τὰ ἔχοντα τὴν γενικὴν εἰς υ ος, φυλάττουσι τὸ σ· οἱ ποιηταὶ δὲ πολλάκις ἀποβάλλουσιν αὐτό· οἶον, δακρυγόνοσ, δακρυποιός (πλὴν τοῦ δακρυχαρῆς), δρυοπαγῆς, δρυοτόμοσ, ἰχθυοβόλοσ, ἰχθυοκόλλα.

5. Ἐκ τῶν ἔχόντων ε εἰς τὴν παραλήγουσαν τῆς γενικῆς, τινὰ μὲν φυλάττουσιν αὐτὸ πρὸ τοῦ ο ἐν τῇ συνθέσει· οἶον, ἐλεόθρεπτοσ, ἐλεοσέλινον (ἐκ τοῦ ἔλοσ), ὄρεοπόλοσ, ὄρεοφύλαξ. Τινὰ δὲ ἀποβάλλουσιν· οἶον, ἀνθοβόλοσ, ἀνθολόγοσ, ἀνθοσμίας, ξιφοκτόνοσ, ξιφοδρέπανον.

6. Ἐκ τῶν ἔχόντων τὴν γενικὴν εἰς ω ὀλίγα τινὰ φυλάττουσιν αὐτὸ ἐν τῇ συνθέσει· οἶον, νεωκόροσ, λαγωβόλοσ, λαγώποουσ. Ἐκ δὲ τῶν ἔχόντων αὐτὴν εἰς ωσ, τινὰ μὲν φυλάττουσι τὸ ω· οἶον, ὄρεωκόμοσ, (ἐκ τοῦ ὄρεὺσ), κρεωπώλης, κρεωπόλιον, κερώνυξ. Τινὰ δὲ ἀντὶ τοῦ ω λαμβάνουσιν ο· οἶον, γηροκόμοσ, γηροκομεῖον, κεροβάτης, κερόδετοσ.

7. Τὰ ἐκ τοῦ γέα συντιθέμενα τρέπουσι τὸ α εἰς ω· οἶον, γεωγράφοσ, γεωμέτρης, γεωπόνοσ (καὶ γεηπόνοσ).

8. Τὰ εἰς α θηλυκά, τινὰ μὲν φυλάττουσι τὸ α ἐν τῇ συνθέσει, τινὰ δὲ ποτὲ μὲν φυλάττουσιν αὐτὸ, ποτὲ δὲ λαμβάνουσιν ο· οἶον, γενεαλόγος, ἀγορανόμος, ἀγγελιαφόρος, σκιαγράφος καὶ σκιογράφος· οὕτω καὶ τὰ εἰς η, οἶον, δικηφόρος, δικογράφος, δικολόγος.

Τὸ η παρεντίθεται καὶ εἰς ἄλλα ὀνόματα ἄλλην κατάληξιν ἔχοντα· οἶον, ἐλαφηβόλος, θαλαμηπόλος, θανατηφόρος, σταχυητόμος, λαμπαδηφόρος, ἀσπιδηφόρος, στιγματηφόρος· μάλιστα εἰς τὰ συντιθέμενα ἐκ τῶν εἰς ος οὐδετέρων· οἶον, θυηπόλος, ἀχθηφόρος, κ. τ. λ., ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ γράφονται καὶ διὰ τοῦ ο. Οὕτω καὶ τὸ α, ὡς διδυματόκος, νοθαγενής, ἀκράχολος, πολιανόμος.

9. Εἰς συνθέσεις τινὰς τῆς ἀρχαίας Γλώσσης προστίθεται ι εἰς τὸ φωνῆεν τῆς συντιθεμένης λέξεως, καὶ οὕτω γίνεται δίφθογγος· οἶον, ὀρειβάτης, ὀρεινόμος, ἐλειβάτης, ὀδοιπόρος, χοροτύπος, χορομανής, ἰθαιγενής, Θηβαιγενής.

Δ'. Ὅταν τὸ πρῶτον μέρος τῆς συνθέσεως ᾖ ρῆμα, ὡς ἐπιτοπλεῖστον τοῦ μὲν ἐνεστώτος ἢ κατάληξις τρέπεται εἰς ε· οἶον, ἀρχέκακος, ἀρχέπολις, φερέπονος, δακέθυμος, (ἐκ τοῦ δάκω), ἐχέθυμος, ἐχέπολις, τρεχέδειπνος, ταμεσίχρως (ἐκ τοῦ τάμω)· τοῦ δὲ μέλλοντος εἰς ι· οἶον, φυξίπολις, λυσίπονος, τανυσίπτερος, τρεψίχρως, στρεψίμαλλος, ἐγερσίχορος, ἐγερσίνορος· ἐνίοτε παρεντίθεται ἐν τῇ συνθέσει μόνον τὸ σ· ὡς, φερέσβιος· σπανίως δὲ ἀντὶ τοῦ ι τίθεται ο, ὡς εἰς τὰ στρεψόδικος, μιξοβάρβαρος, μιξόλευκος. Τὰ δὲ φωνήεντα ἀποβάλλονται, ἐὰν ἡ δευτέρα λέξις τῆς συνθέσεως ἀρχεται ἀπὸ φωνήεντος· οἶον, φέρασπις, ρίψασπις, φερέγγυος, φερέοικος.

Ἀντὶ τοῦ ε, τίθεται ἐνίοτε ο, ἢ ι, ὡς, ἀρχιθέωρος, ἀρχιχέραυνος, τερπικέραυνος, φαινομηρίς.

Τὰ ἐκ τοῦ λείπω, ἢ λίπω, λαμβάνουσι πάντοτε οἱ οἶον, λειπόδερμος, λειπόσαρκος.

Ε'. Ὅταν τὸ τελευταῖον μέρος τῆς συνθέσεως ᾖ ῥῆμα, τὸ ἐντεῦθεν γινόμενον σύνθετον ὄνομα, λαμβάνει σχηματισμὸν ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς οἱ οἶον, ἐργολάθος, οἰκοδόμος, ἵπποτρόφος, ὑπέρμαχος.

Πολλάκις δὲ καὶ εἰς τῆς οἶον, εὐμαθῆς, πολυμαθῆς, ἀφειδῆς, εὐπρεπῆς, ἀλουργῆς (καὶ ἀλουργός), θεοφιλῆς, βραδυπειθῆς, νομοθέτης, εὐεργέτης, μυροπώλης.

Ἐνίοτε καὶ θηλυκὸν εἰς τῆς οἶον, ἀντιβολή (ἐκ τοῦ βάλλω), περιολκή.

Ἐκ τούτων δὲ τῶν ὀνομάτων παράγονται ῥήματα εἰς εὐ οἶον, ἐργολαβέω, οἰκοδομέω, νομοθετέω, ἀντιβολέω, κ. τ. λ.

ς'. Τὰ ἐπίθετα συντιθέμενα μὲ τὰ οὐσιαστικά, παράγουσιν ἄλλα ἐπίθετα, καὶ οὐσιαστικά, διαφόρων καταλήξεων. Ἡ εἰς οἱ οἶον καὶ τῆς κατάληξις εἶναι αἱ συνηθέστεραι οἶον, καλλίβωλος, καλλίδενδρος, καλλιγάληνος, καλλιγένεθλος, καλλίκρηνος, καλλίμορφος, ἀσώματος, καλλιδίνης.

Ἡ εἰς τῆς κατάληξις εἶναι συνηθεστάτη εἰς τὰ συντιθέμενα ἐκ τῶν εἰς οἱ οἶον οὐδετέρων ἢ ἐκ τῶν εἰς υς οἶον, πολυτελής, καλλιφεγγής, πολυκλεής, πολυαχθής, μονομερής, ἀβαρής, θυμοβαρής, οἰνοβαρής, ἐναγής, ἀηδής.

Πολλὰ οὐσιαστικά φυλάττουσιν ἐν τῇ συνθέσει τὴν ἑαυτῶν κατάληξιν, ὅποια τὰ εἰς οἱ οἶον ἰσοσύλλαβα.

Τὰ μονοσύλλαβα χεῖρ, ποῦς, θρίξ οἶον, ἀριστόχειρ, μακρόχειρ, βραδύπους, ταχύπους, εὐθύθριξ, οὐλόθριξ, καλλίθριξ.

Τὰ εἰς υς, ὅποια τὰ πῆχυς, στάχυς οἶον, καλίπτυχυς, λευκόπηχυς, μεγαλόσταχυς, μικρόσταχυς.

Περὶ δὲ τοῦ τόνου, γενικῶς τὰ σύνθετα ἀναβιβάζουσιν αὐτόν· οἶον, τέκνον, ἄτεκνος, πολύτεκνος· ὄπλον, ἄοπλος, κ. τ. λ. ὑπάρχουσιν ὅμως πολλαὶ ἐξαιρέσεις τούτου, ἐκ τῶν ὁποίων σημειοῦνται ἐνταῦθα τινές (1).

1 Τὰ εἰς ης σύνθετα περιτροσύλλαβα ὀξύνονται εἰς ἐπιτοπρὸλύ· οἶον, φιλομειδῆς, προσφιλῆς, ἀπαθῆς, δυσμαθῆς· τὰ δὲ συντιθέμενα ἀπὸ τὰ, ἦθος, μῆκος, τεῖχος, ἀρκέω, ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον· οἶον, εὐθήτης, ἐπιμήκης, εὐτείχης, αὐτάρκης· ὁμοίως τὰ εἰς ὠδης· οἶον, εὐώδης· ταῦτα δὲ καὶ ἀπλᾶ ὄντα, παροξύνονται.

2. Τὰ εἰς α καὶ εἰς η οὐσιαστικά· οἶον, προσφορά, συλλογή, διαγωγή.

3. Τὰ εἰς ας, ὅταν μὲν σημαίνωσιν ἐνέργειαν, παροξύνονται· οἶον, λιθοβόλος· ὅταν δὲ πάθος, προπαροξύνονται· οἶον, λιθόβολος· αὕτη δὲ ἡ διαφορὰ συμβαίνει εἰς τὰ δυνάμενα νὰ λαμβάνωνται κατ' ἔννοιαν ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν. Ὅσα ὅμως ἐκ τούτων δὲν δύνανται νὰ ληφθῶσι κατ' ἔννοιαν ἐνεργητικὴν, παροξύνονται, ἐὰν ἔχωσι βραχεῖαν τὴν παραλήγουσαν· οἶον, τειχορύχος, ἀθηράγος· ἐὰν δὲ μακρὰν, ὀξύνονται· οἶον, ἵπποβοσκός, παιδαγωγός, ἀργυραμοιβός.

4. Ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς συνθέσεως εἶναι ἀμετάβατον, προπαροξύνονται, ἢ ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον, οἶον, αὐτόμολος, ἰσόρροπος, κ. τ. λ.

Κ Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Η'.

Κανόνες γενικοὶ περὶ τῶν τόνων.

ἀ. ΠΑΣΑ βραχεῖα, ἢ ἐκ τῆς θέσεώς της μακρὰ συλλαβὴ, ἀνέχῃ τόνον, ὀξύνεται· ὡς, λόγος, ἄστρον (2).

(1) Βλ. περὶ τόνων.

(2) Δέξεων τινῶν τὸ παραλήγον δίχρονον φωνῆεν περισπᾶται· ὡς, μάλλον, πᾶγμα, πᾶγος, διότι εἶναι εἰς τὴν Γλώσσαν καθ' αὐτὸ μακρόν.

β'. Πᾶσα παραλήγουσα φύσει μακρά, πρὸ βραχείας ληγούσης, τονίζομένη, περισπᾶται· ὡς, β ἤ μ α, σ τ ρ ὠ μ α (1).

γ'. Πᾶσα δίφθογγος εἶναι φύσει μακρά, πλὴν τῆς ΑΙ καὶ ΟΙ, αἵτινες θεωροῦνται ὡς βραχέα φωνήεντα, ὅταν εὑρίσκωνται εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως χωρὶς σύμφωνον· ὅθεν μ ο ὕ σ α ι, δ ο ὕ λ ο ι (2).

δ'. Πᾶσα μακρὰ συλλαβή, ὅταν ᾔηται πρὸ ἄλλης μακρᾶς εἰς τὴν αὐτὴν λέξιν, καὶ δέχεται τόνον ἐφ' ἑαυτῆς, ὀξύνεται· ὡς, φ ἤ μ η, χ ὠ ρ α.

ε'. Ἡ ὀξεῖα τῆς ληγούσης μεταβάλλεται εἰς βαρεῖαν, ὅταν ᾔηται ἀδιάκοπος ἀκολουθία τοῦ λόγου.

ς'. Πᾶσα συλλαβὴ προερχομένη ἀπὸ συναίρεσιν, περισπᾶται· ὡς, π ο ι ὠ, σ υ κ ῆ, μ ν ᾱ (βλ. ιζ').

ζ'. Αἱ μονοσύλλαβοι λέξεις καὶ μὴ συνηρημένοι, ὀξύνονται· ὅς, π ο ὕς, (καὶ ποῦς), χ εῖ ρ, φ θ εῖ ρ, κ.τ.λ., πλὴν τῶν, αἶ, ν ὕ ν, ο ὕ ν, ὕς, δ ρ ὕς, μ ὕς, γ ρ α ὕς, ν α ὕς, ο ὕς, π ᾶς, π ὕ ρ (3).

η'. Τῶν μονοσυλλάβων τῆς πέμπτης κλίσεως ἡ γενικὴ καὶ δοτική καθ' ὅλους τοὺς ἀριθμοὺς τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν, αἱ δὲ ἄλλαι πτώσεις αὐτῶν εἰς τὴν παραλήγουσαν· ὡς, χ εῖ ρ, χ εῖ ρ ὅς, χ εῖ ρ ῖ, χ ε ρ οῖ ν, χ εῖ ρ ὠ ν, χ ε ρ σ ῖ, χ εῖ ρ α, χ εῖ ρ ε, χ εῖ ρ ας· πλὴν τοῦ τῖς, ὅταν λαμβάνεται ἐρωτημα-

(1) Ὡς τε, ὦς περ, εἶπερ, τοίνυν, κ.τ.λ. εἶναι δύο λέξεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ δευτέρα ἐγκλίνει τὸν τόνον τῆς εἰς τὴν πρώτην (βλέπε ἐγκλιτικά). Ἀπὸ δὲ τὰ εἰς Ξ λήγοντα, ὅσα ἔχουσι τὴν λήγουσαν ἐκτεταμένην, παροξύνονται· ὡς, θ ὠ ρ α ξ, κ ἦ ρ υ ξ, φ οῖ ν ι ξ· ὅσα δ' ἔχουσι αὐτὴν βραχυνομένην, προπερισπῶνται· ὡς, α ὕ λ α ξ, ὀ μ ῆ λ ι ξ.

(2) Πλὴν τῶν εὐκτικῶν· διότι εἰς ταῦτα ἡ ΑΙ καὶ ΟΙ μένουσι μακραί· ὡς, ποιήσαι, χρυσώσαι, ἀκούοι· τὸ δὲ οἶκοι εἶναι ἀντιοἶκω.

(3) Μονοσύλλαβοι τινὲς λέξεις βαλλόμεναι εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ λόγου πρὸ ἄλλων λέξεων, προφέρονται χωρὶς τόνον· τοιαῦται εἶναι αἱ ἀκόλουθοι· οὐ, ὡς, εἰ, ἐν, εἰς, ἐξ, ὅ, ἡ, οἰ, αἰ· ἐκ τούτων ὁμοίως τινὲς, ὅταν βάλλωνται εἰς τὸ τέλος τοῦ λόγου, τονίζονται· ὡς, κ α κ ὠ ν ἔξ· θ ε ὅς ὡς· π ὶς γ ἄ ρ οῦς;

τικῶς· καὶ πλήν τῶν, δάδων, δμῶων, θῶων, κράτων, λάων, παίδων, πάντοι, πάντων, πᾶσι, Τρώων, φώτων, ὄτοι, ὄτων· καὶ τῶν μονοσυλλάβων μετοχῶν, θεῖς, θέντος, κ. τ. λ.

θ. Αἱ πολυσύλλαβοι λέξεις, ἐὰν ἔχωσι τὴν λήγουσαν βραχεῖαν, προπαροξύνονται· ὡς, ἄνθρωπος, ἅγιος· ἐὰν δὲ μακρὰν, παροξύνονται, ὡς, ἄνθρωπου, ἁγίου.

Ἐκ τῶν πρώτων μέρος τοῦ κανόνος τούτου ἐξαιροῦνται,

1. Ὁ παθητικὸς παρακείμενος τῶν μετοχῶν, ὅστις παροξύνεται· ὡς, γεγραμμένος, πεποιημένος· ὁμοίως καὶ ὁ ἐνεργητικὸς καὶ παθητικὸς παρακείμενος, καὶ ὁ μέσ. ἀόρ. β' τῆς ἀπαρεμφάτου, ὡς, τετυφέναι, τετύφθαι, τετυπέναι, τυπέσθαι· καὶ ὁ ἐνεστῶς τῆς ἀπαρεμφάτου τῶν εἰς ΜΙ· δεικνύναι.

2. Τὰ εἰς ΕΟΣ καὶ ΕΟΝ ῥηματικά· ὡς, γραπτέος, γραπτέον. Καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς ΩΔΗΣ καὶ ΗΡΗΣ ἐπιθέτων· οἶον, δυσῶδες, θυμῆρες.

3. Τὰ εἰς ΙΚΟΣ, ΘΟΣ, ΛΟΣ, ΡΟΣ, ΣΤΟΣ, τὰ ὁποῖα ὀξύνονται.

4. Αἱ πλάγιοι πτώσεις τῶν ὀξυτόνων περιττοσυλλάβων· ὡς, λαμπάς, λαμπάδος· τυπεῖς, τυπέντος.

5. Πολλὰ παράγωγα ὀνόματα· ὡς, παιδίον, ἐναντίος.

6. Τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ βάλλω, πολέω, χέω, ὅταν δὲν περιλαμβάνεται πρόθεσις (1) ἐκηβόλος, τηλεβόλος, πυροβόλος, δικασπός, θεμιστοπόλος, θαλαμηπόλος· οἰνοχόος, ὑδροχόος, φυλλοχόος (2).

(1) Διότι γενικῶς τὰ σύνθετα ἐκ προθέσεως, ἢ ἐκ τοῦ α στερητικοῦ, ἀναδιβάουσι τὸν τόνον· οἶον, ὑπέρθυμος, περίβολος. κ. τ. λ.

(2) Ἐξαιροῦνται καὶ ἐκ τούτων τινὰ σημαίνοντα πάθος ἢ κατάστασιν, τὰ ὁποῖα ὑπάγονται εἰς τὸν γενικὸν κανόνα· ὡς, δίβολος, δύσβολος, ἠλιόβολος· ἀκρόπολος, δίπολος, ὑψίπολος· ὀλιγόχοος, πολύχοος.

7. Τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ τίκτω, κτείνω, τρέφω, καὶ γενικῶς ἐκ ῥήματος ἢ ἐπιρρήματος καὶ ἐξ ὀνόματος, ὅταν σημαίνωσιν ἐνέργειαν, παροξύνονται· ὡς, πρωτότοκος, ξιφοκτόνος, λαοτρόφος, μακροτόμος· ὅταν ὅμως λαμβάνονται εἰς παθητικὴν σημασίαν, προπαροξύνονται· ὡς, πρωτότοκος, ξιφόκτονος, λαότροφος, μακρότομος.

8. Τὰ σύνθετα ἐπίθετα ἀπὸ ὀνόματα καὶ ῥήματα μέσου παρακειμένου, ἢ β'. ἀόριστου· ὡς, ἀστρολόγος, οἰκονόμος, παμφάγος, ἐργολάβος, δικορρέαφος, λιθογλύφος.

9. Πολλὰ ἄλλα σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον μέρος, ἢ τὸ δεύτερον φυλάττει τὸν πρὸ τῆς συνθέσεως τόνον του· ὡς, ἀπόδοτος, ἐπίσχυς, κατεῖχον, συνῆλθον (1).

Ἐξαιροῦνται ἀπὸ τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ αὐτοῦ κανόνος.

1. Τὰ εἰς ΩΣ Ἀττικῶς κλινόμενα· Μενέλεως, εὐγεως· πόλις, πόλεως· ἔτι τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ γέλως, φιλόγελως· καὶ ἡ Ἰωνικὴ γενική· ὡς, Πηληϊάδεω.

2. Τὰ εἰς ΕΥΣ, ΗΣ, Ω καὶ ΩΣ, τῶν ὁποίων ἡ γενικὴ λήγει εἰς ΟΣ, ἢ ΩΣ καθαρὸν· ὡς, βασιλεὺς, εὐκλεής· ἔτι οἱ δευτέροι ἀόριστοι τῶν μετοχῶν, καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος αὐτῶν· ὡς, ἀγαγὼν, ποιηθεῖς· ἔτι ὁ Ἀττικὸς ἢ δευτέρος μέλων· ἀγγελῶ, κομιῶ.

ί. Ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῶν ὀνομάτων τῆς α'. καὶ β'. κλίσεως,

(1) Φυλάττουσι τὸν τόνον των εἰς τὴν σύνθεσιν τὰ περισπώμενα, ἢ χρονικὴ αὐξησις τοῦ παρατατικοῦ, ὡς, προσάπτοι, προσῆπτον· οἱ παρακείμενοι καὶ δευτέροι ἀόριστοι τῶν μετοχῶν καὶ ἀπαρεμφάτων, οἱ διπύλαβοι ἀόριστοι· ὡς, εἶκα, ἀφεῖκα, καὶ τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ ἦν, ἔσται, ῶν· ὡς, παρῆν, παρέσται, παρών· πρὸς τούτοις τὰ εἰς ἦ, ἔ, ἦς, ἦρ, εὐς, ἔος, ῥηματικά· ὡς, ἐπιτομή, διαφορά, συμφοιτητής, ἀναγραφεύς, διοπτῆρ, κατακριτέος· καὶ τὰ εἰς μὸς οὐσιαστικά· ὡς, διασυρμός, κατακλυσμός, πλὴν τῶν συνθέτων ἐκ τοῦ δεσμός, οἶον, σύνδεσμος, ἀνάδετμος, πολύδεσμος.

λαμβάνει πάντοτε περισπωμένην ὡς, προφητῶν, οὐσιῶν· πλήν τῶν ἐτησίων, χλούνων, χρήστων, ἀφύων· καὶ πλήν τῶν ἐπιθέτων θηλυκῶν, τὰ ὅποια φυλάττουσιν εἰς τὴν αὐτὴν συλλαβὴν τὸν τόνον τῆς γενικῆς τοῦ ἀρσενικοῦ· ὡς, ἄγιος, ἀγίων, ἀγία, ἀγίων.

ιά. Ἡ γενικὴ καὶ δοτικὴ τῶν ὀξυτόνων ὀνομάτων τῆς ἀ., β., γ., κλίσεως περισπᾶται ὁμοίως καὶ τῆς δ., ὅταν ᾦναι ὀξύτονα, πλήν τῆς ἐνικῆς γενικῆς· ὡς λαγῶς, λαγῶ, λαγῶ.

ιβ'. Ἡ εἰς ΕΥ καὶ ΟΙ ἐνικὴ κλητικὴ περισπᾶται.

ιγ'. Αἱ ἀντωνυμίαι ὀξύνονται· πλήν τῶν, οὗτος, ἐκεῖνος, δεῖνα· καὶ πλήν τῶν εἰς ΤΕΡΟΣ· ὡς, ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος.

ιδ'. Ὄξύνονται καὶ οἱ προστακτικοὶ δεῦτεροι ἀόριστοι, εἶπέ, εὔρέ, ἰδέ, διὰ τὰ διακρίνωνται ἀπὸ τὸν δεῦτερον ἀόριστον τῆς ὀριστικῆς καὶ πλήν τοῦ, ἐλθέ, λαβέ.

ιέ. Αἱ προθέσεις βαλλόμεναι κατόπιν τῆς πτώσεώς των, ἀναβιάζουσι τὸν τόνον· ὡς, θεοῦ ἀπο· πλήν τῆς ἀνά, διὰ, πρὸς διάκρισιν τῆς ἀνα κλητικῆς τοῦ ἀναξ, καὶ τῆς Δία αἰτιατικῆς τοῦ Δίς.

ις'. Τὰ ἄκλιτα ὀξύτονα ἀποβάλλουσι τὸν τόνον των ὁμοῦ μετὸ τελικὸν φωνῆεν· ὡς, ἀλλ' ἄγε, παρ' ἐμοῦ· τὰ δὲ κλιτὰ, ὅταν ἀποβάλλωσι τὸ τελικὸν φωνῆεν, λαμβάνουσι ὀξεῖαν εἰς τὴν παραλήγουσαν· ὡς, δεῖν' ἔπαθον, φήμ' ἐγώ.

ιζ'. Τὰ συνηρημένα περισπῶνται, ὅταν ἡ πρώτη τῶν συναϊρουμένων συλλαβῶν ὀξύνεται· ὡς, νόος, νοῦς· φιλέομεν, φιλοῦμεν· ὅταν δὲ ἄλλη, φυλάττουσι τὴν ὀξεῖάν των· ὡς φίλεε, φίλει· ἔσταως, ἔστώς· πλήν ὀλίγων τινῶν, ὡς τὸ λιτόα λιτώ· καὶ πλήν τῶν εἰς ΕΟΣ ἐπιθέτων, τὰ ὅποια γίνονται ἀπὸ ὀνόματα μετάλλων· ὡς, ἄργυρος, ἀργύρεος, ἀργυροῦς· καὶ πλήν τῶν, ἀδελφίδεος, ἀδελφιδοῦς· λίνεος, λινοῦς· πορφύρεος, πορφυροῦς· φοινίκεος, φοινικοῦς.

Ἐξαιροῦνται καὶ τὰ σύνθετα ἐκ τῶν οὐς, τὰ ὅποια συναϊ-

ρούμενα τονίζονται ἐπὶ τοῦ πρώτου μέρους τῆς συνθέσεως· οἶον, περίπλοος, περίπλους· εὔνοος; εὔνοος, κ. τ. λ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Περὶ ἐγκλιτικῶν.

Ἐγκλιτικὰ κυρίως λέγονται λέξεις τινές μονοσύλλαβοι καὶ δι-
σύλλαβοι, αἵτινες ἐγκλίνουσιν, ἤγουν στρέφουσι καὶ μεταβιβάζουσι
τὸν τόνον ἑαυτῶν εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως·
εἰς περιστάσεις ὁμως τινὰς ἀποβάλλουσιν αὐτὸν παντάπασιν· εἰς
ἄλλας δὲ πάλιν φυλάττουσι, καὶ τότε λέγεται ὅτι ὀρθοτονοῦνται.

Αἱ ἐγκλιτικαὶ αὗται λέξεις εἶναι αἱ ἀκόλουθοι· μοῦ, μεῦ,
μοί, μέ, σοῦ, σέο, σεῦ, σοί, τοί, σέ, οῦ, ἔο, ἔθεν,
οἶ, ἔ, μίν, νίν, σφέ, σφίν, σφωέ, σφωῖν, σφίσι,
σφέας, σφέα, σφέων· τὸ ἀόριστον τις, τι, εἰς ὅλας τὰς
πτώσεις καὶ διαλέκτους· καὶ τοῦ, τεῦ, τῷ.

Τὰ ῥήματα εἰμί, καὶ φημί, εἰς τὸν ὀριστικὸν ἐνεστώτα,
πλὴν τοῦ φῆς, εἶ, ἢ εἶς.

Τὰ ἀόριστα ἐπιρρήματα πῆ, ποῦ, πῶ, πῶς, ποθέν, πο-
θί, ποτέ· ἐξαιρεῖται, ὅταν λαμβάνωνται ἐρωτηματικῶς.

Οἱ σύνδεσμοι, γέ, τέ, κέ, κέν, θῆν, νύ, νύν, πέρ, ῥά,
τοί.

Καὶ τὸ δε κατόπιν τῶν αἰτιατικῶν, ὅταν φανερόνῃσι τὸν τό-
τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον γίνεται κίνησις· ὡς, οἶκόν δε νέεσθαι.

Ἐγκλίνουσι μὲν τὸν τόνον ἑαυτῶν ὡς ὀξεῖαν εἰς τὴν τελευ-
ταίαν συλλαβὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ὅταν ἡ λέξις αὕτη ᾖ-
ναι προπαροξύτονος, ἢ προπερισπωμένη· οἶον, ἤκουσά τινος,
δέδωκά τω, ἤλθέ μοι· καὶ ὅταν ᾖναι ἄτονος· οἶον, εἶ-
τις, εἶ τινος· ὡς ποτε.

Ἀποβάλλουσι δὲ αὐτὸν, ὅταν ᾖναι κατόπιν λέξεως περισπωμέ-
νης· ὡς, ἀγαπᾶς με, ἀγαθοῦ τινος· ἢ κατόπιν λέξεως
ὀξύτονου· καὶ τότε ἡ ὀξεῖα αὐτῆς μεταβάλλεται εἰς βαρεῖαν· ὡς,
ἀνὴρ τις, ἀνδρός τινος· ἢ τέλος πάντων, ὅταν ἡ προη-

γυμμένη λέξις ἦναι παροξύτονος, τὸ δὲ ἐγκλιτικὸν, μονοσύλλαβον· ὡς, ἄνδρα σου.

Φυλάττουσι δὲ αὐτὸν, α'. ὅταν ἦναι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου· ὡς, φασὶ ποτέ (1). β'. δι' ἔμφρασιν· ὡς, ὄνομα σοῦ τοῦ ἐλευθερώσαντος ἡμᾶς.

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι φυλάττουσι τὸν τόνον, ὅταν ἦναι κατόπιν τῶν προθέσεων, μὲ τὰς ὁποίας συντάσσονται, ἢ τοῦ συνδέσμου ἢ ὡς, περὶ σοῦ, ἐν σοί, παρὰ σοίσι, ἔνεκα σοῦ, ἢ σοί.

Τὰ δισύλλαβα ἐγκλιτικὰ φυλάττουσι τὸν τόνον, ὅταν ἦναι κατόπιν λέξεως παροξύτονου· ὡς, λόγος ἐστὶ ἐναντίος σοίσι· ἢ ὅταν τὸ φωνῆεν τῆς ἡγουμένης λέξεως ἀποβάλλεται· ὡς, πολλοὶ δ' εἰσὶν κ. τ. λ.

Ὅταν συμπέσωσι πολλὰ ἀλλεπάλληλα ἐγκλιτικὰ, τὸ πρῶτον λαμβάνει τὸν τόνον τοῦ δευτέρου, καὶ οὕτω καθεξῆς· ὅθεν καὶ λέγονται συνεγκλιτικά· ὡς, εἴ τίς τινά φησί μοι παρεῖναι.

Λέξεις τινὲς λαμβάνονται ὁμοῦ μὲ τὴν ἐπιφερομένην ἐγκλιτικὴν ὡς σύνθετοι· οἷον, ὥστε, οὔτε, ὅστις· ὅταν λοιπὸν ἐπιφέρεται εἰς ταύτας ἄλλη τις ἐγκλιτικὴ, ὁ τόνος αὐτῆς ὑπόκειται εἰς τοὺς αὐτοὺς κανόνας· οἷον, μέντοι γε, ὅστις γε, οἵτινές εἰσιν κ. τ. λ.

Τὰ δεικτικὰ τόσος, τοῖος, τηλίκοσ, ἔνθα, καὶ ἡ πληθυντικὴ δοτικὴ τοῖσι, ὅταν ἐπιτείνωνται διὰ τοῦ δε, καταβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὴν λήγουσαν, καὶ περισπῶνται εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν· οἷον, τοσόσδε, τοσοῦδε, τοςῶδε, τοςόνδε, τοισίδε, κ. τ. λ.

(1) Τὸ ἐνικὸν τρίτον πρόσωπον τοῦ εἰμί ἀναβιβάζει τὸν τόνον εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅταν ἦναι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, ἢ προφέρεται δι' ἔμφρασιν· ὡς, ἔστι Θεός. ἢ κατόπιν τῶν, ἀλλ', εἰ, καὶ, οὐκ, ὡς, τοῦτ' παραδείγματος χάριν, ἀλλ' ἐστι, εἰ ἐστι, καὶ ἐστι, οὐκ ἐστι, τοῦτ' ἐστι, κ. τ. λ.